

Handläggare: Elisabet Sjöberg
Telefon: 508 33 947

Till
Utbildningsnämnden
2011-03-17

Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan

Svar på remiss från kommunstyrelsen angående "Slutbetänkande från Delegationen för jämställdhet i skolan (DEJA) - Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan" SOU 2010:99 Dnr: 001-350/2011.

Förvaltningens förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen "Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan" SOU 2010:99 Dnr: 001-350/2011.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Thomas Persson
Direktör

Håkan Edman
Grundskolechef

Sammanfattning

Pojkar och flickor har inte samma förutsättningar att lära sig och trivas i skolan. Flickor presterar bättre än pojkar i skolan, flickor mår sämre än pojkar, flickor utsätts oftare för trakasserier och både pojkar och flickor hindras av traditionella könsroller. Det är slutsatser som Delegationen för jämställdhet i skolan (DEJA) ”Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan” (SOU 2010:99) slår fast.

I betänkandet redogör DEJA för tänkbara orsaker och förklaringar till att flickor och pojkar presterar olika i skolan. Delegationen menar att många pojkar tidigt möts av negativa förväntningar och tidigt lär sig hantera skolmisslyckanden, något som kan ha sin grund dels i föreställningar om att pojkar ofta presterar sämre, dels i att pojkar i genomsnitt mognar senare. I betänkandet lämnas en rad förslag som syftar till att förbättra förutsättningarna för en jämställdhetsintegrerad skola.

Jämställdhet i skolan handlar om att ge flickor och pojkar lika makt och möjlighet till lärande och utveckling. Att garantera likvärdighet för alla, oavsett kön eller etniskt ursprung är en grundläggande aspekt i ett demokratiskt samhälle. Förvaltningen håller med om att tillsyn och utredningar som rör överträdelser runt diskriminering och trakasserier hanteras på ett ställe, hos Skolinspektionen, och att åtgärder och förbud mot diskriminering och trakasserier av barn och ungdomar regleras i skollagen. Förvaltningens ställer sig också positiv till förslaget om framtagande av ett stödmaterial för skolans arbete med läsning och skrivning. Förvaltningen ställer sig bakom delegationens förslag att Skolinspektionen får i uppdrag att granska de utredningar som ligger till grund för beslut om särskilt stöd samt de åtgärdsprogram som blir följderna av dessa utredningar. Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att ingående reglera lärares och skolledares kunskaper inom områden som sex- och samlevnad och hedersrelaterade kränkningar. Förvaltningen ställer sig också tveksam till nyttan av ytterligare ett allmänt råd rörande elevhälsan, även om syftet är lovvärt och angeläget.

Ärendets beredning

Ärendet har handlagts inom grundskoleavdelningen i samråd med gymnasieavdelningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till utbildningsförvaltningen remitterat slutbetänkandet från Delegationen för jämställdhet i skolan (DEJA) ”Flickor, pojkar, individer - om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan” SOU 2010:99, för synpunkter.

Delegationens överväganden och förslag

Jämställdhetsarbetet i skolan är viktigt ur flera aspekter. Dels för att olika normer kopplade till kön kan göra det svårt för individer att fullt ut utveckla sina intressen och förmågor och dels för att dessa könsnormer också kan ligga till grund för sexuella trakasserier och kränkningar. Att uppnå ett bra klimat och goda relationer i skolan, mellan elever och mellan personal och elever, är en demokratisk fråga med stort egenvärde. Det är samtidigt en förutsättning för att nå framgång i skolans kunskapsuppdrag, konstaterar delegationen.

I betänkandet redogör DEJA för tänkbara orsaker och förklaringar till att flickor presterar bättre än pojkar i skolan. Delegationen bedömer att många pojkar riskerar att mötas av negativa förväntningar och tidigt lär sig hantera skolmisslyckanden, något som kan ha sin grund dels i föreställningar om att pojkar presterar sämre, dels i pojkarnas genomsnittligt senare biologiska mognad.

DEJA menar att en satsning på läsning kan minska könsskillnaden i skolprestationer och ge stöd åt både flickor och pojkar med läs- och skrivsvårigheter. I ämnet svenska presterar pojkar som grupp sämre än flickor. Skillnaden mellan flickors och pojkars genomsnittliga betyg är större i svenska än i flertalet andra ämnen.

Delegationen betonar att det finns stora brister i evidensbaserade kunskaper om hur olika arbetssätt och undervisningsmetoder fungerar i klassrummet. Detta gäller såväl generellt som avseende grupperna "flickor" och "pojkar".

Delegationen har identifierat ett antal områden som alla rör jämställdhet i skolan och som skulle behöva utvecklas eller åtgärdas ytterligare;

- Det behövs ett ökat fokus på jämställdhet i relationer mellan grupper
- Skolans arbete mot kränkande behandling behöver förstärkas
- Det behövs ett ökat fokus på ämnesstoff och ämnesdidaktik
- Det behövs tidiga insatser för att upptäcka och stödja flickor och pojkar med psykosociala problem och svårigheter i skolan
- En satsning på läsning kan minska könsskillnaderna i skolprestationer och ge stöd åt både flickor och pojkar med läs- och skrivsvårigheter
- Det behövs mer forskningsbaserad kunskap om hur olika undervisningsmetoder fungerar för olika grupper av elever
- Föräldrarna och omgivningen har stor betydelse för skolans jämställdhetsarbete
- Det behövs utbildning och fortbildning av lärare och skolläda

Delegationen föreslår därför regeringen att:

- den nuvarande regleringen av åtgärder och förbud mot diskriminering och trakasserier av barn och ungdomar som söker till eller deltar i verksamhet som sker med stöd av skollagen flyttas från diskrimineringslagen till skollagen.
- utifrån det av riksdagen antagna jämställdhetspolitiska målet formulera följande övergripande jämställdhetsmål för skolan: *Jämställdhet i skolan råder när flickor och pojkar har samma makt och möjlighet att påverka skolan, det egna lärandet och den egna utvecklingen.*

Att Skolinspektionen får i uppdrag att

- granska de utredningar som ligger till grund för beslut om särskilt stöd samt det åtgärdsprogram som blir följden av dessa utredningar.
- i samråd med Skolverket granska kvaliteten i skolornas undervisning i sex- och samlevnad.

Att Skolverket får i uppdrag att

- i samråd med Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet ta fram ett allmänt råd om hur skolan i samverkan med elevhälsan tidigt kan identifiera och stödja flickor och pojkar med sviktande psykosocial hälsa och skolsvårigheter.
- ta fram ett stödmaterial med arbetssätt som skolorna kan tillämpa för att förbättra undervisningen i läsning och skrivning för flickor och pojkar
- med hjälp av ämneskunniga forskare granska kvaliteten i läromedel och annat undervisningsmaterial för den obligatoriska skolan och gymnasieskolan.
- i samråd med Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolinspektionen ur ett genusperspektiv, utreda och analysera orsakerna till samt omfattningen, inriktningen och könsfördelningen på samtliga former av särskilt stöd som ges till elever i grundskolan. Inom ramen för uppdraget bör förutsättningarna för att bygga upp en nationell statistik inom området utredas.
- förlänga den pågående fortbildningen för lärare eller skolledare i sex- och samlevnad
- förlänga den pågående fortbildningen för skolledare om hedersrelaterad problematik i skolan
- anordna särskild utbildning för lärare eller skolledare om sex- och samlevnad.
- besluta om ändringar i målformuleringarna gällande rektorsutbildningen, så att jämställdhet ska genomsyra rektorsutbildningen.
- besluta om ändringar gällande innehållet i rektorsutbildningen, så att ett obligatoriskt moment om hedersproblematiken ingår i utbildningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Jämställdhet i skolan handlar om att ge flickor och pojkar lika makt och möjlighet till lärande och utveckling. Att garantera likvärdighet för alla, oavsett kön eller etniskt ursprung är en grundbult i ett demokratiskt samhälle. Förvaltningen delar DEJAS tankar om vikten av att synliggöra och åtgärda flickors och pojkars olika förutsättningar i skolan. Samhället måste kontinuerligt analysera, följa upp och utvärdera åtgärder som rör brister i skolans likvärdighet för att garantera demokratiska principer. Skolan har ett tydligt uppdrag att ge flickor och pojkar samma möjligheter att utvecklas såväl kunskapsmässigt som socialt. Detta uppdrag är formulerat i såväl skollag som läro- och kursplaner.

Förvaltningen ställer sig positiv till delegationens förslag till regeringen att tillsyn och utredningar som rör överträdelser runt diskriminering och trakasserier hanteras på ett ställe – hos Skolinspektionen – och att åtgärder och förbud mot diskriminering och trakasserier av barn och ungdomar regleras i skollagen. Detta skapar en ökad tydlighet.

Förvaltningen ställer bakom delegationens förslag att Skolinspektionen får i uppdrag att granska de utredningar som ligger till grund för beslut om särskilt stöd samt de åtgärdsprogram som blir följderna av dessa utredningar. Detta är ett område där en översyn är angelägen.

Förvaltningen ställer sig bakom delegationens uppdrag till Skolverket att utarbeta stödmaterial rörande arbetssätt som skolorna kan tillämpa för att förbättra undervisningen i läsning och skrivning för flickor och pojkar. Detta är ett viktigt och angeläget område där skolan kan behöva stöd baserat på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Förvaltningen ställer sig dock tveksam till att så ingående som DEJA beskriver uppdra åt Skolverket att reglera lärares och skolledares kunskaper i sex- och samlevnad och hedersrelaterade kränkningar. Förvaltningen anser att gällande styrdokument utgör ett tillräckligt stöd för skolans personal inom dessa områden.

Förvaltningen ställer sig även tveksam till nyttan av att Skolverket utformar ytterligare ett allmänt råd rörande elevhälsans samverkan med skolan för att identifiera och stödja elever med sviktande psykosocial hälsa och skolsvårigheter, även om frågan är angelägen. Här bör de nya kursplanerna utgöra ett tillräckligt stöd för skolans personal i detta arbete.

Avslutningsvis instämmer förvaltningen i delegationens påstående att jämställdhet är något som ständigt måste diskuteras, vinnas på nytt och omsättas i skolans vardagliga praktik.

Bilaga

Sammanfattning av remissen Flickor, pojkar, individer – om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan